

Ο Ήρωας Ταγματάρχης
ΦΩΚΙΩΝ Κ. ΔΙΑΛΕΤΗΣ
(Ο Εύζωνας της Ρούμελης)

Έπεσε κατά τη μάχη ΚΙΛΚΙΣ-ΛΑΧΑΝΑ την 19-06-1913 μαχόμενος ηρωικά για το γλυκύτερο και ιερότερο των ιερών, την ΠΑΤΡΙΔΑ.

Γράφει ο Αντγος ε.α. Φωκίων Κ. Διαλέτης (Εγγονός του Ήρωα)

Ο Ταγματάρχης Φωκίων Διαλέτης του Κων/νου και της Δήμητρας γεννήθηκε τον Δεκέμβριο του 1861 στην Άνω Χρυσοβίτσα Τριχωνίδος του Νομού Αιτωλ/νίας.

ΦΩΚΙΩΝ Κ. ΔΙΑΛΕΤΗΣ
1861-1913
(Στο βαθμό του Λοχαγού)

Ο παππούς του, Βασίλειος Διαλέτης, οπλαρχηγός του 1821 της περιοχής Απόκουρου Αιτωλ/νίας, υπηρέτησε κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821 υπό τον καπετάνιο Σιαδήμα και το 1825 προήχθη σε Αντιστράτηγο. Ο πατέρας του Κων/νος, γιος του Βασιλείου, ήταν Αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού (Αντισυνταγματάρχης Πεζικού) και στη συνέχεια εξελέγη κατ'επανάληψη Βουλευτής.

Ο Ταγματάρχης Φωκίων Διαλέτης, γόνος της ιστορικής οικογενείας των Διαλέτηδων, κατετάγη εθελοντής την 26-5-1881 και φοίτησε στο Σχολείο Υπαξιωματικών και την 20-8-1888 ονομάσθηκε Ανθυπολοχαγός Πεζικού.

Έλαβε μέρος στον πόλεμο του 1897, προήχθη το Δεκέμβριο του 1898 σε Υπολοχαγό, τον Δεκέμβριο του 1904 σε Λοχαγό και τον Δεκέμβριο του 1911 σε Ταγματάρχη.

Κατά τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1912-1913 έλαβε μέρος ως Διοικητής Τάγματος του 1^{ου} Συντάγματος Πεζικού της II Μεραρχίας στη Μακεδονία και Ήπειρο, όπου μετά την επιχείρηση προς Δέλβινο (Βόρειο Ήπειρο), ανέλαβε τη Διοίκηση του Συντάγματος.

Την 19^η Ιουνίου 1913 λαμβάνει μέρος στην μάχη ΚΙΛΚΙΣ-ΛΑΧΑΝΑ στην οποία και φονεύεται.

Ας μου επιτραπεί όμως να εξιστορήσω περιληπτικά τις ενέργειες της II Μεραρχίας πριν από τη Μάχη.

Μετά τον τερματισμό του Ελληνοτουρκικού Πολέμου η II Μεραρχία το πρώτο δεκαήμερο του Απριλίου 1913 μεταφέρθηκε με πλοία στη Θεσσαλονίκη και ανέλαβε την φρούρηση της πόλεως, στην οποία εισήλθαν, κατόπιν αδειας του Αρχηγού του Ελληνικού Στρατού και Βούλγαροι (δύναμη 1300 περίπου ανδρών) για ανάπαυση και προσωρινή φιλοξενία.

Κατά τον μήνα Απρίλιο 1913 σε διάφορα σημεία στη Μακεδονία, κατεχόμενα από τον Ελληνικό Στρατό, προσπαθούν να διεισδύσουν με οποιονδήποτε τρόπο Βουλγαρικά στρατεύματα, προβαίνοντα και σε εχθρικές ενέργειες κατά των Ελληνικών στρατευμάτων.

Κατά τα τέλη Απριλίου οι ενέργειες των Βουλγάρων παρουσίασαν οξύτερο χαρακτήρα και την 8^η και 9^η Μαΐου έλαβαν χώρα σοβαρές συγκρούσεις, ιδιαίτερα στην περιοχή ΠΑΓΓΑΙΟΥ και ΝΙΓΡΙΤΑΣ. Την 22^α Μαΐου, κατόπιν διαπραγματεύσεων των Γενικών Στρατηγείων των δύο αντιπάλων, καθορίστηκε γραμμή που διαχώριζε τα στρατεύματα αυτών και συνέχιση της στάθμευσης των Βουλγαρικών τμημάτων στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Παράλληλα, η II Μεραρχία, είχε την ευθύνη φρούρησης της Θεσσαλονίκης, εκπόνησε σχέδιο ενέργειας κατά των ευρισκομένων στην πόλη αυτή Βουλγαρικών τμημάτων.

Την νύχτα της 16^{ης} Ιουνίου οι Βούλγαροι επετέθησαν αιφνιδιαστικά κατά των Ελληνικών προφυλακών στο ΠΑΓΓΑΙΟ και ΝΙΓΡΙΤΑ. Το Γενικό Στρατηγείο διέταξε αυθημερόν (17 Ιουνίου) την II Μεραρχία να προβεί σε εκκαθάριση της Θεσσαλονίκη από τα Βουλγαρικά τμήματα.

Με την εφαρμογή του εκπονηθέντος σχεδίου ενεργείας η Θεσσαλονίκη κατά τη Νύχτα 17 προς 18 Ιουνίου εκκαθαρίστηκε από τα Βουλγαρικά στρατεύματα και έτσι η II Μεραρχία, ελεύθερη πλέον, ανασυντάχθηκε και την 18^η Ιουνίου εγκαταλείπει τη Θεσσαλονίκη με ετοιμότητα να λάβει μέρος στις επιχειρήσεις κατά των Βουλγάρων.

Το εσπέρας της 18^{ης} Ιουνίου εκδόθηκε Διαταγή επιχειρήσεων του Γενικού Στρατηγείου για την επομένη. Με βάση τη Διαταγή αυτή η II Μεραρχία λαμβάνει την αποστολή να επιτεθεί από το ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ πλευρό του χωριού ΜΑΝΔΡΕΣ (Αμπάρκιοϊ) προς τα ύψωματα μεταξύ ΚΙΛΚΙΣ και ΛΑΧΑΝΑ.

Προελαύνουσα πριν από το πρώτο φως της 19^{ης} Ιουνίου με εμπροσθοφυλακή το 1^ο Σύνταγμα Πεζικού (Διοικητής Ταγματάρχης Φωκίων Διαλέτης) εμπλέκεται την 9^η πρωινή σε αγώνα πεζικού. Από ενός ύψωματος (του υψηλότερου και οχυροτέρου στην περιοχή) οι Βούλγαροι αντέταξαν λυσσώδη αντίσταση και ο αγώνας προς στιγμή κινδύνευσε.

Μόνος τότε ο Διαλέτης τίθεται επικεφαλής του προπορευόμενου Λόχου και ορμά έφιππος προς την κορυφή. Στην απaráμιλλο εκείνη ορμή σφαίρα εχθρική την 12:30' ώρα τον πλήττει στην κοιλιακή χώρα και πέφτει στο έδαφος αιμόφυρτος.

Οι στρατιώτες που αντιλαμβάνονται τον τραυματισμό του τρέχουν αμέσως τον σηκώνουν και τον μεταφέρουν σε ασφαλές μέρος όπου και του προσφέρουν τις πρώτες βοήθειες.

Το Σύνταγμα προχωρεί με την ίδια ορμή και καταλαμβάνει την 15:30' ώρα το ύψωμα. Τη στιγμή που οι στρατιώτες έστηναν τη Σημαία επί της κορυφής του ύψωματος ο ηρωικός Διοικητής του Συντάγματος Φωκίων Διαλέτης εξέπνευσε ενώ μεταφερόταν στη Θεσσαλονίκη.

Η έκβαση της μάχης αυτής που επήλθε, πολύ νωρίτερα από ό,τι αναμενόταν, επέδρασε και στην έκβαση της όλης Μάχης ΚΙΛΚΙΣ-ΛΑΧΑΝΑ.

Μετά την ολοκλήρωση της Μάχης, ο Διοικητής της Μεραρχίας εξέδωσε Ημερήσια Διαταγή προς τα στρατεύματα στην οποία καταλήγει:

«.....Δια της ανδρείας σας σήμεραν επεφέρατε την αποφασιστικήν έκβαση του αγώνος...Σας σφίγγω θερμώς την χείρα γενναία τέκνα της Μεγάλης Πατρίδος μας. Εις την ιστορία σας εγράψατε μίαν νέαν δόξα, τη ΝΙΚΗΝ του ΚΙΛΚΙΣ. »

Κ. Καλλάρης - Υποστράτηγος.

Θα μου επιτραπεί στο σημείο αυτό να αναφέρω κάτι πολύ ενδιαφέρον, που μου διηγήθηκε ένας (νησιώτης, γέρος πλέον) Δεκανέας του 1^{ου} Συντάγματος ο οποίος κλήθηκε το 1962 από την VI Μεραρχία Πεζικού για να προβεί στα αποκαλυπτήρια της προτομής του Ταγματάρχη Φωκίωνος Διαλέτη στο ΗΡΩΟΝ της πόλεως ΚΙΛΚΙΣ:

«Όταν άρχισε η επίθεση στο ύψωμα, οι σφαίρες των Βουλγάρων έπεφταν σαν βροχή. Η επίθεση κινδύνευε. Τότε ο Διοικητής μας Φωκίων Διαλέτης, ορμά μπροστά από εμάς και μας παρασύρει όλους με ορμή στο ύψωμα, το οποίο με σκληρό αγώνα το καταλάβαμε. Όταν ο Λόχος ο δικός μου έφτανε στο ύψωμα μάθαμε ότι ο Διοικητής Συντάγματος έπεσε νεκρός. Μετά από λίγες μέρες και αφού τελείωσαν οι Μάχες στην περιοχή ΚΙΛΚΙΣ-ΝΙΓΡΙΤΑ μάθαμε

ότι την ίδια νύχτα της 19^{ης} Ιουνίου, αδελφικός φίλος του Διαλέτη, Αξιωματικός από άλλη Μονάδα καλπάζοντας με το άλογο του μετέβη στον αδελφό του Διοικητή μας, Λοχαγό **Δημοσθένη Διαλέτη**, που βρισκόταν σε περιοχή της Θεσσαλονίκης και του λέει έφιππος και μεγαλοφώνως:

ΑΞ: Δημοσθένη!!

ΔΙΑΛ: Τι συμβαίνει ορέ; (και εξέρχεται της σκηνής του)

ΑΞ: Τα συγχαρήκια!!

ΔΙΑΛ: Τι, ο ΦΩΚΙΩΝ κατέλαβε το ύψωμα;

ΑΞ: Τα συγχαρητήρια σου λέω Δημοσθένη, ο ΦΩΚΙΩΝ έπεσε υπέρ Πίστεως και Πατρίδος. Και στα δικά μας Δημοσθένη!!

Και αναχώρησε για τη Μονάδα του. Την μεθεπόμενη έπεσε και αυτός νεκρός.»

Τώρα μπορεί ο καθένας μας να αντιληφθεί ποιο πνεύμα και ποια πατριωτική φλόγα διακατείχε Αξιωματικούς και Οπλίτες το 1912-1913 οι οποίοι με σκληρούς αγώνες και αγάπη προς την ΠΑΤΡΙΔΑ μεγάλωσαν την ΕΛΛΑΔΑ και έφτασαν τα ανατολικά της σύνορα μέχρι τον ποταμό ΝΕΣΤΟ.

Ας δούμε σε σύντομο περιγραφή ποιος ήταν ο Ταγματάρχης Φωκίων Διαλέτης.

Τέκνον της λεβεντογέννας Αιτωλ/νίας, γόνος ενδόξων αγωνιστών, ανατραφείς μέσα σε ηρωικές παραδόσεις και ηρωικά τραγούδια της Ρούμελης, που εξυμνούν τους ένδοξους αγωνιστές της.

Δραστήριος, αγαπητός σε όλους, αεικίνητος, ατρόμητος, ακαταπόνητος, δεν υπολόγιζε κινδύνους και αυτό το είδαμε στην τελευταία μάχη που τον βρήκε το βόλι.

Ήταν προικισμένος με πνευματικά και ψυχικά προσόντα και φανατικός λάτρης του καθήκοντος. Ενέπνεε εκτίμηση και σεβασμό στους ανωτέρους του, αγάπη και λατρεία στους κατωτέρους του.

Τον Ταγματάρχη Διαλέτη τον εμπιστεύονταν οι πάντες. Τούτο αποδεικνύεται από αυτά που μου διηγήθηκε το έτος 1954, σε μεγάλη ηλικία, ένας στρατιώτης του Λόχου του όταν υπηρετούσε στην Κόρινθο:

«Η Αστυνομία από καιρό κυνηγούσε τους ληστές στην περιοχή της Κορίνθου για να τους συλλάβει, αλλά εις μάτην οι ενέργειές της. Η Αστυνομία τελικά, που ε γνώριζε ότι στον Λοχαγό Διαλέτη είχαν εμπιστοσύνη Λαός και Στρατός, απεφάσισε να αναθέσει την αποστολή της συλλήψεως των ληστών στον Διαλέτη και ο Λοχαγός τη δέχτηκε. Χωρίς να χάνει χρόνο στέλνει μήνυμα στους ληστές να παραδοθούν και δεν θα τους πειράξει κανένας. Όταν οι ληστές πήραν το μήνυμα και βεβαιώθηκαν ότι το στέλνει ο Λοχαγός Διαλέτης χωρίς να διστάσουν μετέβηκαν στο καθορισμένο σημείο και παραδόθηκαν. Ο Λοχαγός Φωκίων Διαλέτης τήρησε την υπόσχεσή του.»

Επί πλέον ο Φωκίων Διαλέτης ήταν και υπερήφανος. Για αυτό το χαρακτηριστικό του, ας εξιστορήσω το πιο κάτω γεγονός (από τη συλλογή ανεκδότων του Δ. ΛΑΜΨΑ):

«Στη Μάχη των Γιαννιτών τα παλικάρια μας πολεμούσαν χωμένα ως το γόνατο στο βούρκο (φοβερή λάσπη). Τούτο όμως δεν εμπόδιζε να προχωρούν πάντα προς τα εμπρός. Ιδιαίτερα χαρακτηρίζεται για την ορμή του το Τάγμα με Διοικητή τον Ταγματάρχη Φωκίωνα Διαλέτη. Ο Διαλέτης έφιππος και αιψηφώντας τις σφαίρες του εχθρού πετά από Λόχο σε Λόχο και ενθουσιάζει διαρκώς τους άνδρες του με τα ωραία παλικαρίσια λόγια του και με ζωντανό το παράδειγμά του.

Επάνω στην ορμή της Μάχης τον πλησιάζει ένας αγγελιοφόρος, ο οποίος του μεταβιβάζει διαταγή ανωτέρου του όπως κατέβει από το άλογό του, γιατί έφιππος κινδυνεύει να κτυπηθεί από τον εχθρό. Και ο Διαλέτης με την παιδική του αφέλεια λέγει στον αγγελιοφόρο: «Άντε παιδί μου σύρε πίσω και πες τους: Δε βλέπουν τι λασπουριά που έχει; Πως θα μπορέσω ύστερα να καθαρίσω τις μπότες μου;»

Αυτός ήταν ο Ταγματάρχης Φωκίων Διαλέτης ο οποίος σε ηλικία 52 ετών (έγγαμος χωρίς παιδιά) έπεσε ηρωικά μαχόμενος υπέρ του ιερωτέρου των ιερών μας, της ΠΑΤΡΙΔΑΣ.

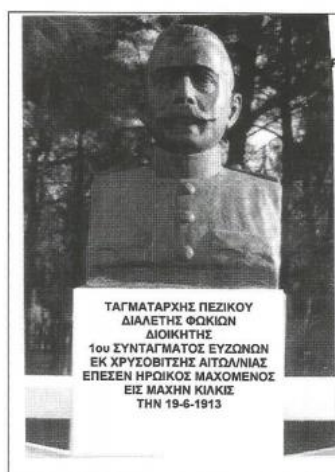
Η πολιτεία τον τίμησε μετά τον θάνατόν του στήνοντας την προτομή του στο ΗΡΩΟΝ του ΛΑΧΑΝΑ και μετέπειτα στο ΗΡΩΟΝ του ΚΙΛΚΙΣ και προσφέροντας στη σύζυγό του, Ανθή, αξιόλογη θέση στην κοινωνία.

Και ο Λαός τίμησε τον Φωκίωνα Διαλέτη, δίνοντας το όνομά του σε οδούς πόλεων, όπως η Θεσσαλονίκη, τα Γιαννιτσά, το Αγρίνιο, το Θέρμο. Το δε στρατόπεδο στο ΚΙΛΚΙΣ φέρει σήμερα επίσης το όνομά του. Στη δε περιοχή της επαρχίας Τριχωνίδος πολλοί βάπτισαν τα παιδιά τους με το όνομα ΦΩΚΙΩΝ, πρώτον για να τιμήσουν τον ΗΡΩΑ και δεύτερον για να τους δώσουν την ευχή να του μοιάσουν.

Δεν θα αναφερθώ σε άλλες λεπτομέρειες για τον Φωκίωνα Διαλέτη. Θα τελειώσω εδώ αφού αναφέρω αυτό που αναγράφεται στο ΛΕΥΚΩΜΑ των Αγωνιστών του 1912-1922:

«Η Ρούμελη έδωσε σε όλην την στρατευμένη Ευρώπη το σπανιώτατο Άνθος της Στρατιωτικής Αρετής: “Τον Εύζωνα”. Ένα θαύμα πολιτισμένης ορμής, αφθάστου σβελτωσύνης, πρωτοβουλίας αμιμήτου, Σπαρτιατικής καρτερικότητας και πειθαρχικότητας Δωρικής. Ο Ταγματάρχης Φωκίων Διαλέτης ήτο Διοικητής του καλύτερου Ελληνικού Συντάγματος, αλλά ήτο προ πάντων και έμεινε μέχρι τέλος Εύζωνας και επάνω στον τάφο του πρέπει να γράφει απλώς:

-Εδώ κείται ένας Εύζωνας- .»

**Προτομή
του Ταγματάρχη Φωκίωνος Διαλέτη
στο ΗΡΩΟΝ του ΛΑΧΑΝΑ**

**(η ίδια προτομή υπάρχει και
στο ΗΡΩΟΝ του ΚΙΛΚΙΣ)**